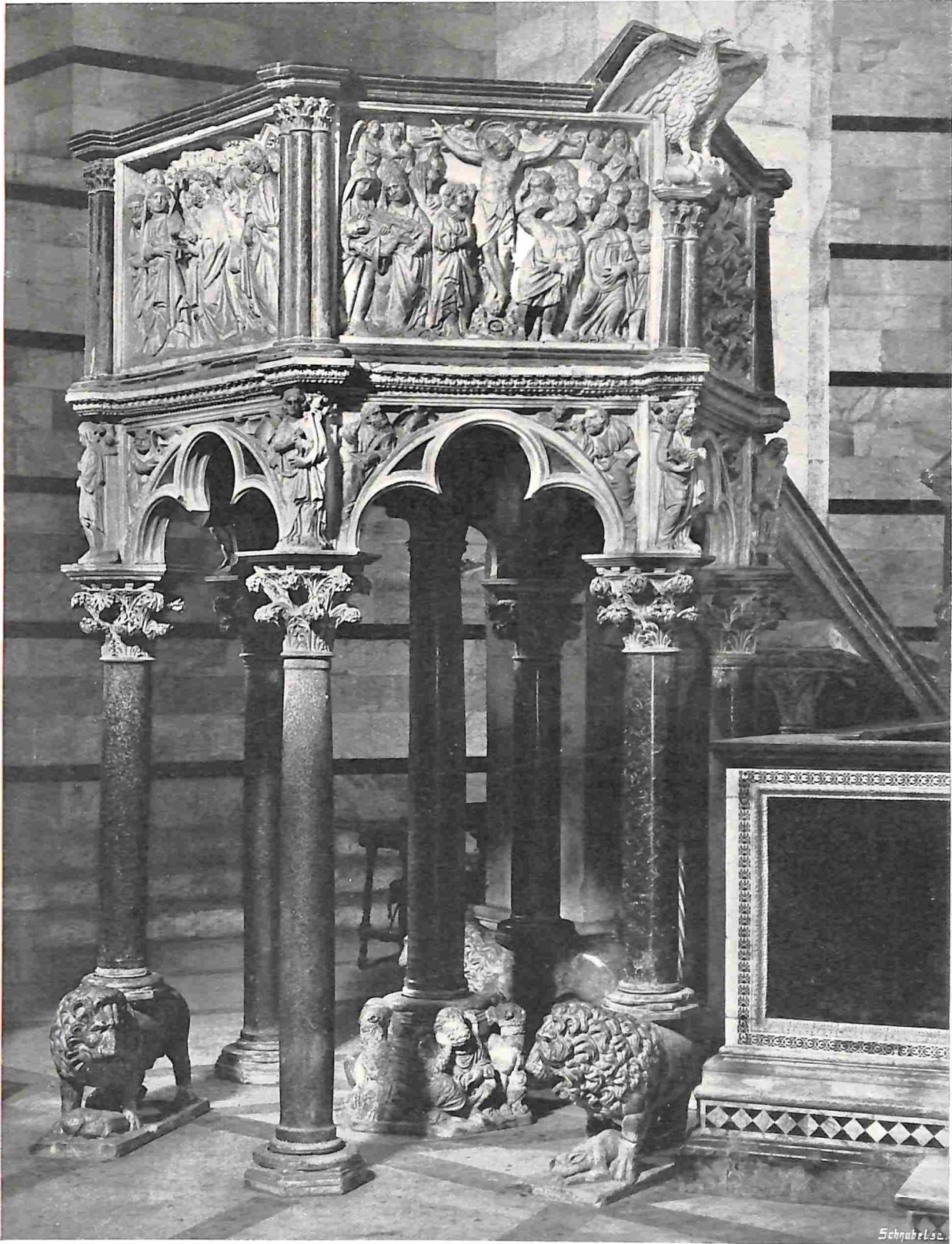

BUITEN

9^e JAARGANG N°. 25.

ZATERDAG 19 JUNI 1915.

PISA, DE STARENDE.
MARMEREN PREEKSTOEL VAN NICOLÒ PISANO, IN DEN DOM TE PISA.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES

INHOUD:

EEN BROEDERDIENST UIT 1815, DOOR M. C. KOOIJ— VAN ZEGGELEN (8)	BLZ. 290
PISA, DE STARENDE, DOOR MAURITS WAGENVOORT, GE- ILLUSTREERD.	BLZ. 289, 292—297
VAN EEN BURCHTKONING, DOOR H. E. KUYLMAN	BLZ. 294
DIE JEZUS KRUISIGDEN, DOOR N. S. JR.	„ 296
AMSTERDAMSCH E MOLENS, DOOR S. KALFF, GEÏLL. BLZ. 297—299	
HET HAAGSCHE BOSCH, DOOR J. VAN OLM	BLZ. 299
ZEEWIER ALS VOEDSEL, DOOR G.	„ 299
„WAT GOEDE COURAGIE VERMAGH”, GEÏLLUSTREERD	„ 300
WATERLOO	„ 300
AFGESNEDEN BLOEMEN IN SUIKERWATER, DOOR G.	„ 300
SALADE AANMAKEN, DOOR G.	„ 300

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

EEN BROEDERDIENST UIT 1815.

DOOR

(8) M. C. KOOIJ—VAN ZEGGELEN.

EEN plan? Welk plan? Wat wilde Mevrouw Macdonald van haar? daar was 't nu misschien! het groote het nieuwe, het geheimzinnige... waar ze bang voor was, en dat haar toch trok... dat toch vreugde gaf... Zij moest naar haar toe, zij werd geroepen om drie uur... maar 't was nu bijna half drie! Dan 't werk maar laten liggen en naar 'r kamertje om zich aan te kleeden. Marion sloot het raam, een voorzorg voor de musschen die gewoon waren bij haar binnen te wippen en die nu de waaiers konden bederven. Ze trippelde 't trapje af, gleed lachend langs de naaimeisjes heen, zwenkte vlug, met de hand aan de leuning, de stijl wenteltrap op die in den winkel uit kwam... Zou ze even op de voorkamer Juffrouw Brugmans zeggen dat ze uitging? Neen, neen die had nog dames. Hier op 't eerste portaal hoorde ze het, er werd gesproken... Straks maar, als ze klaar was. De trap werd hier al smaller, maar het licht van den zolder ontrukte haar opeens uit de duisternis van beneden. Hier boven was Marion's kamertje. Een en al zon als ze binnen kwam. Door de lage vensters keek de volle groenweelde van April naar binnen, beknopte en al gansch groene takken van de lindenboomen voor het huis, en daar tusschen de blauwe lucht.

Marion hield zoo van dit kamertje met haar klein hoog ledikant waaromheen een gebloemd sitsje plooid, om de silhouetten van haar ouders, en de kleine kaptafel, maar vooral om de vriendelijke lage ramen met al dat groen er achter.

Een fijn geel kleedje nam ze uit de lade der comode. Strikte de kruislinten van haar zwarte lage schoentjes vast. Nam een met groen lint beplooid witte hoed, die haar fijn kopje geheel omlijstte en in een zachte schaduw als terug drong... toen fluks weer de trap af. Eerst nu even aan Juffrouw Brugmans vertellen. Op 't donker portaal tikte Marion op de kamerdeur. „Entrez”.

Juffrouw Brugmans was alleen. De dames waren juist weggegaan. Zij bergde de fijne kanten in de doozen die op stapels gezet langs den muur stonden. In de groote spiegel tusschen een der ramen in werd haar klein gezet figuurtje weerkaatst, was haar witte cornet als een bewegelijk licht vlak tegen het donker der kamer.

Haastig vertelde Marion van het briefje, en de boodschap, daarin

vervat! „Misschien een bestelling!” opperde Juffrouw Brugmans, „ga maar gauw!”

Een vage vrees bekwam Marion. Als het eens een bestelling was! Niets dan een bestelling! neen, neen dat mocht niet! Zij had er nog geen oogenblik aan gedacht dat het zoo iets gewoons kon zijn! och maar neen, dan had Tante toch niet over een plan gezegd! Ze voelde een blos op haar wangen gloeien toen ze schreven! Ze hoorde niet eens dat de naaimeisjes 'r vroegen buiten stond, en ze hoorde niet eens dat de naaimeisjes 'r vroegen waar ze heen ging. Schitterend weer was het; hier buiten voelde ze het pas. Een luchtig briesje woei over het marktplein; de jonge blaadjes der lindeboomen bewogen als fladderende vogeltjes en wiegden schitterende zonnevinken. Marion had de markt maar over te steken om op de statige Prinsengracht te komen. Daar droegen de hooge boomen al voller dos. De huizen aan den overkant van 't water waren nu slechts voor een klein gedeelte te zien en de gracht zelf weerkaatste, bezijden de donkere schaduwen en der hoogbruggen, het voorjaarsgroen. Marion kreeg lust in een groote wandeling. Onder de zachte met zon doordrenkte schaduw van haar klein wit zonnenscherm voelde ze zich als in goudlicht omhuld. Haar met zwarte mitaines bekleede arm, waarboven de kleine poefmouw nuffig opbolde, was naar een der punten van het zonnenscherm geheven dat zij zoo vast hield. Ondanks haar begeerigheid te weten waarom ze geroepen was op de Prinsengracht, dwaalden haar gedachten af naar de buitenwegen. Wat zou het daar nu heerlijk zijn: de wei, en de molens, met de wijde blauwe lucht er boven!... Hier was ze aan het huis. Een blauwsteenen trap van vijf treden leidde naar de breede voordeur. Het was een streng huis — drie ramen breed en alle ramen met dezelfde gordijnen, alle precies even hoog opgetrokken. Marion liet den klopper vallen en wachtte. Zij had alleen tijd haar zonnenscherm toe te klappen en nog eens de mooie gracht te bewonderen met de rijzige huizen in de schaduw der boomen. Eindelijk werd ze opengedaan.

Marion kende het huis van den ouden Jonkheer Wittinga, oom van Freule Emilie; ze volgde Brechtje den breeden gang door, waar zij aan zij de schilderijen hingen, piachtverzameling van den ouden heer. Ze wist de kamers zoo propvol met stukken van v. d. Meer, Jan Steen en Ostade, dat zij zelfs tot in den gang hingen, waar zij trouwens nog mooier belicht werden dan in de donkere kamers. Brecht opende de deur van de achterkamer die het slot was van drie en suite liggende vertrekken, gevende een overzicht der geheele diepte van het huis. De voorkamer gaf het uitzicht op straat, de middelkamer had bovenlicht en de achterkamer keek met drie ruitjesramen, waarvan de gordijnen thans hoog opgehaald waren, op den tuin uit. Veel blauw porcelein en veel schilderijen, was de eerste indruk van het groote vertrek; daarna trokken de vele meubelen de aandacht, Louis XV en oud-Hollandsch in zonderling mengelmoes dooreen. De Friesche vasthoudendheid van een Mevrouw Wittinga geb. Cammingha en de meer met den tijdgeest mede gaande echtgenoot, die eigenlijk alleen om zijn schilderijen gaf en wien het niet scheen te deren, dat een met verguldsel opgelegd Rococokastje naast een zwaar bewerkte oud Hollandsche stoel stond.

Emilie Wittinga en haar vriendin Eva Macdonald zaten in dit weelderig eenigszins overladen salon bijeen, toen Marion binnenkwam. Emilie stond dadelijk op en kwam het jonge meisje tegemoet en nadat Eva Marion ook de hand had toegestoken, zeide zij: „Gaat u hier zitten, Juffrouw Verstraete. U is zeker wel nieuwsgierig wat ik u wel te vragen heb.”

Ja, lachten Marion's oogen, wél zeker nu, dat het geen „bestelling” was, maar inderdaad iets bijzonders.

„De vraag is eenvoudig genoeg, Juffrouw Marion: wilt u voor den zomer met mij mee naar Brussel?”

Vreemd! daar was Marion in 't geheel niet op voorbereid. Mee naar Brussel! Rustig lagen haar zwart kanten handen met de blanke vingers in haar schoot. Zij hief haar gloeiend gezichtje in den grooten ronden hoed naar Eva op en toen ging het als een lichtschicht door haar heen: „Brussel, de stad van haar Moeder! Op reis, de wereld in! met Mevrouw Macdonald!” Eva die wel iets van haar weifeling en van haar verlegenheid bemerkte, leidde haar nu verder in den gedachtengang.

Zij zou daar wat aan haar declamatie-kunst hebben, kennis maken met een aantal bekende artsen, geheel in een kunstenaarswereld leven en met Eva en Freule Wittinga, die ook mee ging, in het hôtel van lady Richmond wonen...

„Uw tante, Juffrouw Hoogkamer, vindt het goed en ook... mijnheer van Rodenberghe...”

Ja, dat was waar; Marion had het uit Tante's briefje gelezen, en toen ze weer tot Eva opzag, de groote roodblonde jonge vrouw, ontmoetten haar donkere stille oogen de goudig bruine, schitterende van Eva. Toen was het of ze op eens wist... die vrouw had lief... had lief Wouter v. Rodenberghe... Aan René dacht ze nu... of neen, eigenlijk had ze aan hem gedacht van het oogenblik af dat ze het verstaan had, begrepen, dat ze mee gevraagd werd naar Brussel. Een lichte pijn had haar geschokt, zoals een plant het voelen moet die door een koele hand aan de herkende ze de liefde, en vreemd, opeens was 't, als ontrukte ze zich aan iets. In die groote slanke vrouw leefde iets dat zij begreep, maar dat haar zelf opeens sterker maakte en de ander zwakker.

Het was een ondeelbaar oogenblik, wellicht alleen vaag gevoeld door Eva en Marion, maar zoo vaag, dat het niets was als een lichte trilling tusschen twee zielen die elkaar onbewust voorbij

gaan. Maar Marion voelde bewuster en zij wist op eenmaal, dat zij gaan moest, dat dit een nieuwe weg was die voerde tot een nieuw doel.

En nu zij het eenmaal aangenomen had volgden de besprekingen over de voorbereidselen tot de reis; wanneer zij zouden gaan, hoe de reis 't gemakkelijkst was, met de Haagsche boot tot Brussel, met een eigen reiswagen? Wat er diende mede genomen te worden, of Marion wel zoo dadelijk weg kon bij Juffrouw Brugmans, daar haar werk deze toch een zekere verdienste gaf. Vert-Vert, een groote groene kakatoe, die dicht bij het raam op een vergulden stok zat, krijschte opeens hoog schel uit, midden onder de besprekingen, zoodat Emilie opstond om uit een kristallen vaasje 'n klontje suiker te halen.

„Daar, daar, voor jou, stoutert!”

Vert-Vert trippelde nader, telkens den met een ketting omkringden poot voorzichtigjes brengende naar den anderen, schuin de ronde oogjes gericht naar Emilie's hand, die het glinsterende klontje ophield.

De oude heer Wittinga kwam binnen. Een bewegelijk oud heertje met fijn geestig gezicht onder den witten staartpruik. Nadat hij Marion gegroet had, kreeg Vert-Vert een zacht tikje van hem, maar die knabbelde zoetjes op zijn suiker, zoodat zijn meester zich ook niets meer van hem aantrok en, hoorende dat de dames over de Brusselsche reis spraken, nu ook zijn meening ten beste gaf.

Maar Marion moest weg. Ze had nog zooveel te doen vóór het middagmaal! Eerst naar den Kneuterdijk gaan om met Tante Anne-Bet te spreken, en dan Juffrouw Brugmans het groote nieuws vertellen.

„En...e, mag ik Marion zeggen?” vroeg Eva, toen ze haar de hand tot afscheid toestak.

„Natuurlijk Mevrouw, niets liever”, antwoordde Marion.

„Maar dan wederkeerig”, zeide Eva, „noem mij ook Eva...?”

„U?” kwam Marion verbaasd en met een kleur zeide zij zacht: „dat durf ik niet... later misschien...?”

Op straat kwam zij pas tot bezinning. Zij ging naar Brussel, naar die groote mooie stad, waar haar moeder dikwijls van verteld had, waar zij altijd tot haar dood toe een heimwee naar gehad had! Nu ging zij echt „de wereld” in! Wat zou Juffrouw Brugmans er wel van zeggen! en die stoute Tante Anne-Bet die niets gezegd had, die al van de verrassing wist en er niets over in haar briefje geschreven had! Ze liep vlug, de parasol in haar arm gekneld. 't Was niet meer noodig die op te zetten, want het late middaglicht daalde al in gouden schichten langs het water en den groenen voet der boomen. Om de Markt niet over te steken en in de verleiding te komen bij Vader Hilarius en Juffrouw Brugmans 't groote nieuws te vertellen, nam ze haar weg door een paar nauwe steegjes achterom en kwam zoo al ras op het ruime Buitenhof. Toen rezen achter de Gevangenpoort de boomen van den Kneuterdijk voor haar op en een oogenblik daarna liet ze den klopper vallen op de deur van het huis van Van Rodenberghe.

Juffrouw Anne-Bet was achter in den tuin, zeide Rosientje, en Marion ging de lange gang door, gevolgd door Pol, de langharige hond, die al bij de voordeur tegen haar opgesprongen was.

Tante stond met een groote zomerhoed over haar witte muts bij het middelste perk, waar de tuinman bezig was violen te planten.

„Meuje, Meuje”, riep Marion, haar tante bij haar lievelings-spotnaampje noemende. „Wat een stouterd, om niets te zeggen!” Tante Anne-Bet sloeg haar arm om Marion's tengere schouders en kuste haar.

„Heerlijk voor je, hè kind?”

„Heerlijk!” zeide Marion... maar hier in den tuin was 't juichende gevoel opeens verflauwd. Waarom moest zij weg van haar lieve stad? van al het bekende, weg van René? Als hij nu eens terug kwam dan zou zij er niet zijn!... 't glinsterde in haar oogjes en Anne-Bet, de tranen ziende, vroeg: „Je gaat toch wel graag?”

Marion knikte. „Of ik”, zei ze, „maar hier bij u is 't ook goed...”

't Klonk wat mat en Marion, bang dat Tante iets zou merken, liet haar arm los en zette, den tuin inwandelen, een liedje in van een „belle Thérèse die haar hart niet aan een ouden markies wilde geven”.

„Il faut que l'on me plaise pour être mon epoux

La belle Thérèse ne sera pas à vous!”

Pol blafte en de oude tuinman zei, dat de Juffrouw een mooie stem had, maar Tante Anne-Bet hoorde de tranen er in en ze schudde het hoofd. Als 't maar niet om René was!

Toen René 's avonds het huis verliet van de Grovensteins op den Kloveniersburgwal, waar hij repetitor van den jongsten zoon was, stond de zon vurig te branden aan den avondhemel. 't Was in 't begin van Juni, en bij uitzondering een mooie zoele avond; te mooi om dadelijk naar huis te gaan. Hij zou even z'n hart ophalen aan het IJ en er de frissche koelte inademen, vóór hij naar zijn huurkamerje ging op den Overtoom.

Prettige mensen waren die Grovensteins. De oude heer, voormalig secretaris van de Schepenbank, een echte aristocraat zonder de onplooibaarheid der meeste Hollanders. Zijn vrouw de gulheid zelve, de dochters Pervanche et Babette, hoewel zeer verschillend in uiterlijk en karakter, beiden sympathiek. Het was Babette, de jongste, die hem in den huiselijken kring had gehaald. Uit haar handen kregen Dirk Grovenstein en René het kopje thee

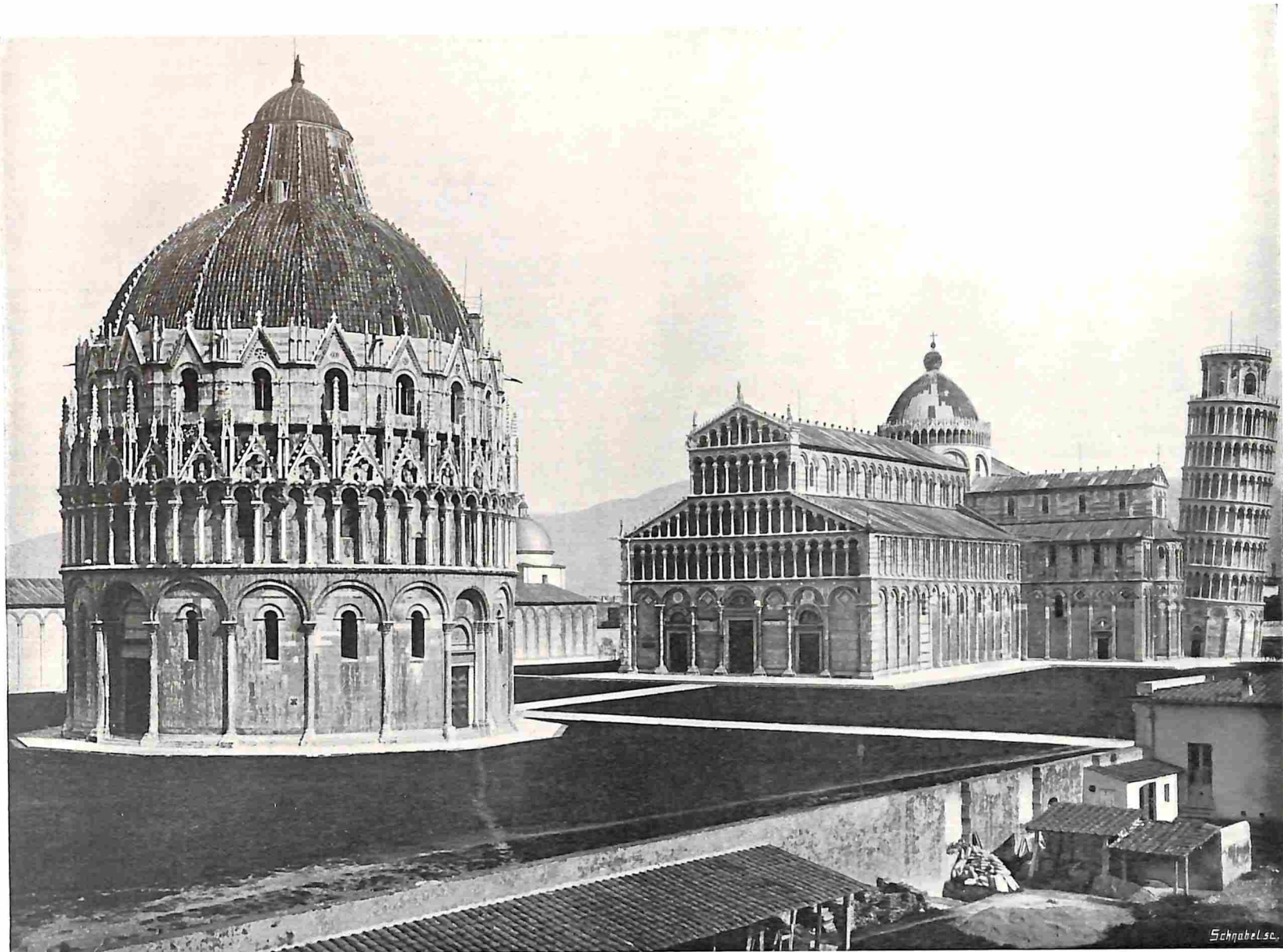
en dan kwam meestal de vraag: „Komt u nog wat met Vader praten, na de les? Zoo was hij in de huiskamer bij de Grovensteins langzamerhand thuis geworden... ja langzamerhand. Vóór zijn verzoening met Wouter was 't niet zoo vlot gegaan; toen voelde hij zich nog te veel de arme, de sjovele repetitor die aan den zoon des huizes les gaf. 't Deed wat pijn in het mooie groote huis te zijn, in de gezellige huiskamer te zitten, waar alles hem aan zijn voormalig huis deed denken... maar nu Wouter hem weer de hand gereikt had, nu voelde hij zich vrijer, beter, opener.

De groote kalme oogjes van Pervanche had hij met een iets verwonderd kijkje op zich voelen rusten, dien eersten avond na zijn thuiskomst uit den Haag. Was hij misschien te uitgelaten geweest toen? Och neen, maar Pervanche was er zoo een die alles merkte, dat geloofde hij wel. Vreemd toch, dat zij hem telkens aan Marion deed denken, hoewel zij niet op haar leek. Ze had 't zelfde weeke en diepe in haar oogjes, als zij hem aankeek; misschien was het dat? Babette was een ondeugd, die de kaas niet van haar brood liet eten en den duivel te rap was. Hij was met haar in een voortdurend steekspel van woorden, iets dat hij nu aandurfde. Hij was veranderd, dat voelde hij. Wat een verschil bij verleden jaar. 't Leek hem achteraf als donker en dicht van volk om hem heen; als een nauwe gang z'n leven, waarin veel menschen, veel sombere gestalten langs hem gingen en waartusschen hij eenzaam bleef. Ook zijn werklust was terug gekomen, niet de studielust, och die was er, naar 't scheen, altijd, maar dat andere, dat groote en mooie dat hem in een andere sleer lichtte. Z'n vredesboek. Hoe lang geleden was 't niet, dat hij de woorden voor het eerst zich als toe voelde stroomen!? Het was als een bedwelming geweest en toen die eerste inspiratie weer week, was hij ze ook langzamerhand gaan beschouwen als een bedwelming, een nagalm van de ontzettende oorlogsellende van '13, een overgevoeligheid, nu de rust in Europa terug gekeerd was en die weldra een sentimenteele aanbidding voor de algemeene wereldvrede was geworden. Maar toch waren ze echt geweest en diep. Thans leken ze ontstoken als brandende toortsen in hem. Had het heftige gesprek met Wouter dit gedaan? het ontzettende oogenblik, daarna beleefd, toen de paniek van Napoleons terugkeer hen allen beroerde? Of de avond die daarop gevolgd was, waarin Wouter en hij weer gesproken hadden als twee vrienden, waarin de woorden „lafaard” als uitgewischt waren door Wouter's beter inzicht in de denkbeelden van zijn jongeren broer. Zij waren in alle geval hartelijk van elkaar gegaan toen René weer naar de colleges in Amsterdam terugkeerde. Hij voelde, dat hij nu weer zou kunnen schrijven en dat hij zijn ziel maar te openen had, om met kalme maar machtige en al machtiger woorden te zeggen wat hij wilde verkondigen, de aaneensluiting van alles wat beschaafd en veredeld was, de strijd tegen het beulenwerk oorlog voeren... Stil stond hij nu voor 't groote open watervlak het IJ, waar de vlugge golfslag zijdeachtige plooiën deed rimpelen. Het lag er vol schepen, die bij de vallende duisternis hun lichten ontstoken hadden. Ook aan den overkant bij de Waterlandsche dorpen brandden lichtjes tusschen de nog even zichtbare lage huisjes en spitse kerktorens. Fluweel blauw stond de lucht in den stillen helderen avond met wat flauw geglans van opkomende sterren... De vrede, de echte wereldvrede, die niet meer kon verbrijzeld worden door machtigen en geweldenaars, die te bereiken, die voor te bereiden althans, zou een levensdoel zijn, waard om te leven; in de wind die zachtjes aandreef en heenstreek over het golfbeweeg was 't of hij woorden hoorde van belofte... belofte dat ze eens komen zou als de menschen zóó waren, dat ze haar van zelf tot een heilig bezit zouden maken. Als het égoïsme, het kapitalisme veranderd waren en verbrijkt ten dienste van de algemeene belangen, dan pas zou zij gevonden zijn de stuwende kracht in de wereld waar de vrede onverstoort zou zijn door den wil van alle volken!

Het hoorngeschal van den Westertoren deed hem opschrikken. Tien uur; hij moest naar huis en wilde even nog wat nazien voor 't college van morgen. Telkens werd zijn oog onder 't gaan getrokken door het stadsmooi. O, hij hield van Amsterdam als van geen andere stad. In Oxford en trouwens in geheel Engeland had hij genoten van de oude gebouwen, de prachtige decoratieve stadjes van Wales, en van de Duitse steden zag hij ook 't schoone, maar geen stad was voor hem wat Amsterdam was. De wind der wateren ging er over... de lucht van wijde en ruimte was er, een durf hing in de zware en bewegelijke lucht boven de hooge molens. Kleurrijk was Amsterdam. Als geen andere door zijn rood baksteen en voorname gevels, kloek en moedig als een dapper oud Hollander door zijn breede wateren, waarop de schepen dansten die uit wilden, voornaam door zijn statige beschaduwde grachten, waar de patricische huizen in stille praal rijdten achter de boomen en hooge bruggen. Langzaam aan zou het weer opleven, zou de oude welvaart van vroeger terugkeeren; hoe had zich alles in die paar jaar al weer niet veranderd na de inzinking en armoede, die de Fransche tijd gebracht had. Als nu de vrede in Europa gehandhaafd bleef, kon er toch in de bloeiende maatschappij geen sprake meer van oorlog zijn. Alles wat de evolutie van de menschheid wilde, moest zich daartegen verzetten. Die vrede behoefde immers niet verslappend te werken, zooals wel eens door heethoofden beweerd werd. Integendeel, zij zou alle energie samendringen tot bereiking van het goede en schoone, zij zou de geesten verfijnen, opheffen tot een sfeer, die de menschen nog niet gekend hadden. De vrede zou zijn als een blinkende levenwekkende rivier die in zijn vruchtbaar makende bevoeiing wachtende akkers zou overstroomen...

(Wordt vervolgd).

PISA, DE STARENDE.

DE DOM, DE DOOPKERK EN DE KLOKKETOREN. DAARACHTER HET CAMPO SANTO.

PISA, DE STARENDE.

HET leven van sommige kleine steden in Italië is doortrokken van een haast bedwelmenden weemoed. Het verleden gaf Pisa alles wat een stedelijk gemeenebest begeerlijk kan zijn: schoonheid, levenskracht, welvaart, macht, aanzien, rijkdom. Bijna alles is verloren, slechts een dier schatten werd bewaard: de meest door hare burgers nagestreefde, de meest door hare mededingsters bijjede: de schoonheid. Maar zij is niet levend meer, bloeit niet meer op uit de ziel des volks. Tusschen haar en het leven van heden wordt de gaping steeds wijder, dieper. De vreemde bezoekers zien haar aan, bewonderen en roemen haar, maar gaan het leven van heden voorbij, als iets, dat in der haast niet genoeg waarde bezit om hen te doen stilstaan. In der haast is de stad waarlijk dood, wat zij ook voor hare bewoners aan leven bevatten moge. Zij bezit geen beteekenis meer voor het leven van heden, of slechts zoo gering een beteekenis, dat het niet noodzakelijk is rekenschap met haar te houden.

Elke natie van oude beschaving heeft in haar modern leven zulke schijnachtige stadsgemeenebesten, welke zij voor verder verval behoedt uit piëteit voor een roemrijk verleden. In Italië zijn zij te droeviger, wijl bewoond door een zorgeloos, luidruchtig vroolijk volk: voor zooveel niet grijsaards, vrouwen en kinderen, achterblijvers toch, wijl zij, die het leven krachtig in pols en hertenlijvers toech, reeds jong elders den groei individualiteit zoeken. Te droeviger, ja, die vervallen stadjes van schoonheid, wijl zij doen denken aan vertwijfelden, die in een wilden roes vergetelheid zoeken.

Pisa is een dier droefgeestig-vroolijke stadjes, waarin de ziel zich haast beangst gevoelt. Eenmaal de gelijke van Genua en Venetië, beheerschte zij een tijdlang de Middellandsche Zee, wijl haar bevolking in handel en zeevaart de stormen durfde trotseeren, en 't eerst de Fatimidische Mohammedanen, die op Sardinië het Italiaansche Noorden en daarmede Zuid-Frankrijk bedreigden, aantastte en naar hunne Tunesische kusten terugdrong. Toen rijk, machtig, zelfbewust en bezielde, begon zij dien heerlijken munster te bouwen van wit en zwart marmer, welke nog heden een der indrukwekkendste heiligdommen is ter wereld. En alsof Toscane had, ontlaakte op dit voorbeeld van schoonheidsbezieling gewacht, alsof ontlaakte de renaissance allerwege, in den morgenstond het woud plotseling vervuld wordt van vogelenzang

en gekwitter, als een lijster, vroeger dan de andere, is ontwaakt. Van Pisa begint de victorie der Italiaansche schoonheid: weifelend eerst, maar dan luid uitschallend in het werk van dien Nicolaas den Pisaner, 1) die het marmer houwt in zoo nieuwe en bevallige vormen, dat de Christelijke kunst voor 't eerst gevoelt, dat zij de plastische schoonheid van het heidendom zal kunnen evenaren, misschien overtreffen.

Deze jubelende oproeping der renaissance in de beeldhouwkunst is voor Pisa genoeg derms. Eigenen schilderkeuz bezit zij niet, trouwens haar grootheid, verzwakt door Genua's mededinging en inwendigen partijstrijd, duurt slechts een paar eeuwen. Maar in dien tijd bouwde zij toch haar dom, haar baptisterium, haar klokkentoren, en dan, als haar macht getaand is, legt zij zich dat *campo-santo* aan, waarmee zij zich een waardige begraafplaats sticht voor haar jeugdig gestorven roem. Want voortaan beteekent Pisa als levend gemeenebest niets meer. Al hare zustersteden van Midden- en Noord-Italië voelen zich krachtiger doorleefd dan zij. Haar haven verzandt: de bekoorlijke Arno, die haar machtiger doorspoelt dan Florence, heden de Arno-stad bij uitnemendheid, vindt slechts de weifeling van de Arno-zee. Maar Pisa heeft en blijft behouden deze vier schatten: haar dom, haar doopkerk, haar klokkentoren en haar begraafplaats, alle vier bijeengegroept tot een geheel van stilte gebiedende schoonheid. De stad, welke om deze vier grootsche bouwwerken heen eens joelend van leven was, is verdwenen. Het tegenwoordige Pisa is ingekrompen tot haar Arno-wijken, aan dezen en genen oever. Het is dus alsof de herinnering aan het roemrijke leven van het Pisaansch gemeenebest zich van het steeds inkrimpende, ofschoon het zich er niet van kon vervreemden. Want de dom, het baptisterium, de campanile, het *campo-santo* is wel waarlijk de schepping dezer nu kleine stad, die iets droomends in haar karakter heeft gekregen, zoodat het is alsof hare oogen staren, heen zien naar de herinnering van wat gewèst is, bezig gehouden het denken met de vraag, of een hernieuwd leven ook voor haar mogelijk zou zijn, zooals, in het hernieuwd Italië, het mogelijk is gebleken voor zoovele zustersteden?

* * *

1) Nicolò Pisano.

Al zou Pisa niets anders bezitten dan de schoonheid dezer vier machtige bouwwerken: munster, doopkerk, klokkentoren, begraafplaats, dan nog zou zij voor het heden van het hoogste belang zijn. Immers, wèl is het voor een volk een bedwelmende en verslappende bekoring, aan zijn verleden te gewichtige beteekenis te hechten voor zijn heden: slechts de futlooze natiën voelen zich daartoe verleid. Wat dood is moet na eenigen tijd begraven worden. Wee der gemeenschap, welke zich door de dooden den weg laat versperren naar de toekomst. Maar begraven de dooden, meestal vergeten in een vroolijken arbeid voor heden en toekomst, zou het verkeerd zijn de vereering voor wat zij aan grootheid en schoonheid gaven voor hun tijd geheel te onderdrukken in ons hart. Integendeel, wij kunnen hen liefhebben als de herinnering onzer ouders, die ons geboorte gaven, opvoeding en voorbeeld, en wier ziel zich van de onze op den levensweg scheidde, toen hun hand nog rustte in onze hand. Wij zullen ons eigen heden niet kunnen begrijpen, niet de richting vinden van den dag van morgen zonder een liefdevol stilstaan voor het verleden.

Aldus staan wij dan stil op geringen afstand van het thans nog levende, wel zeer kleine Pisa, en aanschouwen dat samenstel van domkerk, toren en doopkerk, deze drie èèn, wyl het *Campo-Santo* terzijde, van buiten slechts een blinde muur is. En wij dreutelen voort, om telkens stil te staan, door die basiliek van overweldigende en voorname pracht, welke de dom van binnen is. Wat al herinneringen!

Hoe machtig zijn nog heden deze dooden, wyl zij het leven van hun tijd vertolkten in hoogste schoonheidsbezieling. Wij bezoeken het baptisterium en beschouwen den luistervollen marmeren preekstoel van Nicolaas den Pisaner, en vragen ons af of deze of die in den dom van Siena, werk van denzelfden meester, schooner is? De scheeve klokkentoren met zijne sierlijke kolommenringen? Het eeuwenoude vraagstuk of zijn schuine stand een gril der bouwmeesters was, een geniaal of stout gedurfd kunstenaarswerkplaatsbedenksel, of een gevolg van den weeken bodem en een fout in den onderbouw zal hier niet met den schijn van een glimworm opgehelderd worden, al mag men er ook thans op wijzen, dat overhellende torens ook elders in Italië niet hebben ontbroken, noch ontbreken, en kunstenaarsschertsen in de vroege renaissance soms tot de zonderlingste uiting kwamen.

Niemand, die dit drietal bouwwerken, en het *Campo-Santo* daarneven met zijne schilderijen van vroeger Christelijke levens- en godsdienstbeschuwing, ofschoon zwaar beschadigd, eens gezien heeft, zal weigeren er opnieuw, en opnieuw, in eerbiedige aanschouwing voor stil te staan.

* * *

Wat heeft het peinzende Pisa nog meer, dat den modernen bezoeker aantrekt? Eenige belangwekkende kerken, eenige mooie oude gevels, aardige portiekstraten, druk, immers het straatleven heeft zelfs in de kleinste Italiaansche steden zijn bekoring. Dan hare mooie Arno-oevers, welke in statigheid van gevelbouw en edele welving van brugbogen aan het thans nog zooveel machtiger Florence, haar gebiedster der laatste eeuwen, herinneren. Want evenals de hoofdstad van Toscane, heeft ook Pisa iets voornaams. Komt dit door de rust, welke aan elk verval eigen is, of zit het in het karakter der Toscaansche steden, die men zeker van adel mag noemen, wyl zij een oud en glorieus verleden bezitten, ondanks zooveel onrecht en misdaad? Of glorieus misschien ook daardoor. Want waarom zouden eertijds beroemde natiën, gemeenebesten familiën niet het recht bezitten op roem, ongeacht misdaad en dwaling? Heeft het leven des verledens minder recht op het kwade dan ons trotsche en schijnheilige heden?

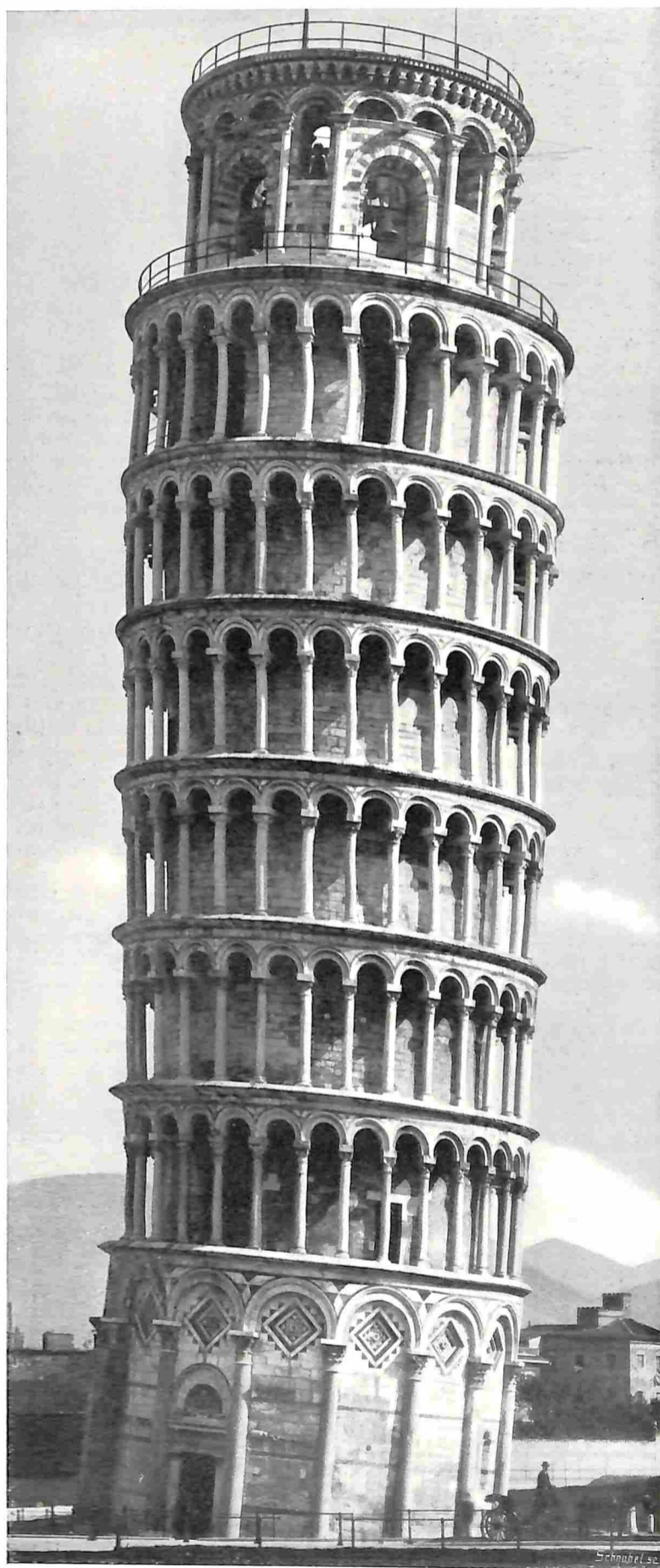
Het is een voorname stad, Pisa. Zij lijkt nog voornamer dan Florence. Niet wyl haar roem en grootheid oud zijn, maar wyl zij zoo klein en, voor een Italiaansche stad, zoo rustig is. O, zij is wel zeer rustig: zij kan zich soms dood houden. Als het 's winters regent, en te Pisa regent het veel, als de zon 's zomers op hare Arno-oevers neerslaat met geweld dan staren hare oogen zelfs niet meer, zij zijn gesloten. Geen beweging, geen geluid! Misschien daarom voelden zich, in het begin der vorige eeuw, toen het opbruischende romantisme reeds in de Europeesche ziel gistte, drie Engelsche dichters van ongelijke macht en schoonheid: Byron, Shelley en Keats door Pisa zoo aangetrokken, dat zij er gaarne toefden. Zij bezaten genoeg levenskracht om Pisa's bedwelmenden weemoed te kunnen weerstaan. Zelfs trok hen dit in deze zich aan het leven met skeletachtige vingers vastklemmende stad aan. Het romantisme speelde gaarne met naargeestigheid, welke het belangwekkend wist te maken, zooals het de lang gestorven dooden opriep tot een leven van fictie: bekoorlijk, ofschoon het zoover van de werkelijkheid verwijderd was als de vier grootsche bouwwerken van Pisa van het hart der stad van nu. Shelley zelfs is niet ver van Pisa op zee in een zeiltochtje om het leven gekomen, zoodat zijn aangespoeld lijk op gezondheidsvoorschriften van toen te Viareggio aan het strand werd verbrand. Maar met een edel, misschien ietwat romantisch bezield gebaar greep lord Byron het „hart der harten" van zijn vriend uit de vlammen, welke het dreigden te verteren, en liet het met de asch van den grooten doode te Rome bij de antieke Cestius-pyramide begraven.

Kleine, bedwelmend-weemoedige stad, Pisa: haar dom is door de vromen als verlaten, ofschoon de plechtige diensten er te morgen, te avond en te hoogtijd geregeld worden voortgezet. Het heiligdom wordt nu slechts bezocht door de eerbiedige bezoekers uit den vreemde. Het is waar, dat in haar baptisterium nog wel gedoopt wordt, maar zoo zelden! Haar klokkentoren heeft door zijn schuinen stand nooit klokkengelui gekend, en op haar *Campo-Santo*, hoewel de aarde er van, zegt men, door Pisaansche galeien uit Jeruzalem is aangevoerd, wordt sinds lang, maar o, sinds zeer lang niet meer begraven.

Kleine stad, Pisa, bekoorlijke stad, indrukwekkend nog steeds om haar verleden, maar o, zoo droevig, zoo weemoedig door het leven, het heengegane, dat slechts zij, die in haar weemoed geboren zijn, er vroolijk kunnen wezen en het heden genieten, dat ook hier zijn lach heeft en zijn gezang.

Overneming verboden.

MAURITS WAGENVOORT.

PISA, DE STARENDE.
DE OVERHELLENDE KLOKKETOREN

PISA, DE STARENDE.
KERKSCHILDERING IN DEN DOM TE PISA.

VAN EEN BURCHTKONING.

EEN doodgerucht gaat door de donkerheid. Het zwarte schaduwbeeld van den katuil zweeft geruischloos over de bouwvallen van het voormalige kasteel, scheert over de hoge beuken van het omringende woud en verliest zich dan in de nauwe, donkere laantjes van het eikenhakhout.

De ronde, vurige oogen boren door de duisternis, dringen in elke geheimenis tusschen de warrende ranken van braam en kamperfoelie en blijven dan wreed-turend rusten op een paar waterratten, die zich stoeiend vermaken aan den kant van het eeuwig kabbelende beekje, dat zich in grillige wendingen door het bosch kronkelt.

De loom-kleppende wicken staken haar arbeid en een oogwenk rust het lichaam van den uil op de beweegloos uitgespreide vleugels om dan plotseling als een steen op de niets vermoedende ratten te vallen.

De sterke klauwen hebben reeds hun werk gedaan en dragen in stevige omklemming gesloten, het rattenlijk naar het kijkgat van den ouden toren, waar het uilengebroid met klauw en sneb de prooi van elkander scheurt en de nog dampende ingewanden oplokt.

Nogmaals gaat de bruine roover ter jacht.

Zijn jachtkreet schalt over de heide en doet de in het eekhoornest slapende goudhaantjes ineenkrimpen van angst.

Het knabbelend konijntje staakt een oogenblik zijn maaltijd en dringt dieper in het heideruig, wachtend tot het den zelfden kreet weder hoort om, als het gevaar voorbij is, te voorschijn te komen en zijn arbeid te hervatten.

De uil heeft echter een ander doel voor oogen en recht voor zich uitstarend vliegt hij over bosch en hei naar de duivenkooi, waar de veldschotten 1) thans slapen.

Zonder geruchte wringt hij zich door de opening en doet in het nachtelijk duister zijn bloedig werk en vóór de morgenstond de schaduwen van den nacht verjaagt, verzadigen de uilenjongen zich aan den duivenbout, die vader meegebracht heeft.

Na een dag van drukkende, ondragelijke hitte komt de avond. In 't Oosten, in 't Westen, aan den Noorder- en Zuiderhemel flitst het weerlicht. Heel de einder staat in vlam. Bij elke lichtflikkering

1) Verwilderde duiven.

ziet men hoe zwarte wolkgevaarten naderen als wilden zij elkander met vuur en donder bestrijden.

Hoog door de toppen der boomen huilt de stormwind reeds in allerlei toonaarden en als eindelijk de wolkenmassas elkander bereikt hebben, barst boven bosch en heide de bui los en bliksem en donder zijn niet van de lucht.

In duizendvoudige terugflikkering flitst het hemelvuur door de regenstralen en weerkaatst zoovele malen in de plassen en watergeulen.

Krakend splijt hier een eik door den bliksem getroffen, steunend smakt daar een beuk terneder, door den storm ontworteld.

Hoog in de dreigende lucht verheft zich de oude toren van den rooverburcht, waar de katuil in het nest tusschen steen en klimop slechts wacht, totdat de natuurelementen zijn uitgewoed, om zich ter jacht te begeven. In het dichte hakhout, waar de zwiepende twijgen en de suizende regen allerlei klanken doet geboren worden, zit vol angstig beven de haas. Hij durft zich niet bewegen, want overal om en bij en boven hem piept en knerpt het van ongekende geluiden.

Siddering op siddering trilt over zijn natte vacht en de angst-oogen staren hulpeloos voor zich uit. De lange ooren drukt hij neder en de lepels heeft hij onder zich verborgen. Daar knettert een bliksemschicht, onmiddellijk door den donderslag gevolgd, door het lage hout, en in doodsangst springt de haas nu op, om zonder onderbreking naar de heide te vluchten.

Nauwelijks is de bui afgedreven of de bruine roover verlaat zijn burcht. De doordringende, door vederwal omringde oogen, turen naar prooi. In gestadig beweeg gaan de dikbevederde vleugels heen en weder en brengen hem zonder gerucht naar de heide, waar hij weet, dat nu de hazen te vinden zijn.

Op en neer, hoog en laag, zweeft hij heen en weder, en gelijk een doodgerucht gaat hij door de duisternis. Achter de jeneverbessenstruik, beschut tegen den westenwind, die nog krachtig over de heide blaast, ligt de haas in zijn lager. Met wijd geopend, doch de doorgestane angst na. Schokkend beweegt het opgerolde lichaam zich en siddering op siddering heeft door zijne pooten, totdat de ontspanning zich in korte trillingen verliest in de lange snorren, waarna weder een oogenblik van ongestoorde rust volgt.

Wederom schimt de schaduw des doods over de hei, buigt zich in korte zwenking om de jeneverbes en blijft dan beweegloos op horizontaal gestrekte wicken zweven boven het leger, waar de haas slaapt.

PISA, DE STARENDE.

GEDEELTE DER WANDBESCHILDERING VAN HET CAMPO SANTO (BEGRAAFPLAATS) TE PISA, VOORSTELLEND
„DE TRIOMF VAN DEN DOOD”.

Nogmaals schokt door het lijf van den vluchteling de doodelijke angst, in heftige trilling strekken de achterpooten zich uit en de uitpuilende, lichtlooze oogen draaien woest door de kassen.

Wreed, vol bloeddorst turen de ronde oogen van den uil naar zijne prooi, die zich als onder hypnose, tracht te ontworstelen aan de in hem groeiende vrees.

Als in eene nachtmerrie, machteloos tot handeling, wringt en wroet, krimpt en kruipt de haas door zijn leger, om, als de schrille oorlogskreet van zijn vijand hem wekt, op te springen en in dolzinnigen vlucht voort te snellen.

Sneller dan de lange beenen hem dragen kunnen, zijn echter de krachtig gespierde wieden van den roover en vóór de haas het kreupelhout heeft kunnen bereiken, werpt de uil zich met machtigen zwaai op zijn buit. De vleugels verticaal tegen elkander gesloten, de staart wijd uitgespreid over den rug van zijn slachtoffer, de klauwen diep tusschen diens schouders geslagen, klemt de uil zich vast en vol stervensangst voortgedreven vliegt de haas onder aanhoudend gillen over de heide. Vruchteloos is echter zijn pogen om den uil af te werpen.

Wanneer hij een oogwenk door vermoeidheid nederzakt, dwingen de scherpe klauwen hem tot opspringen; als hij even zijne snelheid vermindert raakt de wreede snavel van den vogel zijne oogen en voort gaat 't dan weder, totdat hij uitgeput van vrees en vermoeidheid zich op den rug werpt om door dit uiterste verweermiddel zich van zijn vijand te ontdoen.

Maar nu is voor dezen de tijd van handeling aangebroken en bliksemsnel grijpen de klauwen den haas in den strot en met nooit falende zekerheid rukt de scherpe snob een der oogen uit.

Dol van pijn gooit de haas zich nogmaals om, maar reeds treft de scherpe vogelbek hem op 't andere oog, en blind geslagen weet de haas niet meer, waarheen te vluchten. Om en om wendt hij zich nog een oogenblik, totdat hij onder de krachtige slagen van zijn vervolger bezwijkt en na lange marteling eindelijk den geest geeft.

* * *
Na een langen dag vol zonnlicht komt de avond.
Nog kan de dag niet scheiden en in gouden gloed baden de toppen der dennen zich in de zonnestralen. Alvorens haar gloeiend aangezicht in de golfjes der zee te verbergen, laat de zon hare stralen diep doordringen in de duisterste geheimenissen van het woud, waar de boomen nu hunne lange schaduwen in grillige beelden over het glanzende mos werpen.

Langzaam, onmerkbaar verdwijnen deze beelden en maken plaats voor de nachtelijke schemering.

Nog is het daglicht aan den westelijken hemel niet geheel verdwenen of in 't Oosten stijgt in al hare Majesteit en grootheid de Nachtgodin boven de boomenkruinen en begint haar baan.

Dit is het sein voor de dieren der duisternis om hunne schuilplaatsen te verlaten en om hunne verborgen werken in het nachtelijk uur uit te voeren.

Luid ritselend valt een hoop dorre bladeren uit elkander en een egel met slimme kleine oogjes komt er uit te voorschijn en gaat op muizen- en keverjacht.

Op ruzieachtigen pieptoon betwisten de vleermuizen elkander, wie van hen het eerst den hollen boom zal verlaten, waar zij hun dagslaap hielden.

Onder dofsnorrend gezoem verlaat het vliegend hert den uitgehouden tronk van den eik, waar het in het korrelig murw geslapen heeft. Op de heide, dicht aan den boschrand, stoeien de konijnen, hun spel steeds zelf bedervend door te schrikken voor het gedruisch dat zij zelf maken. Dan wachten zij met hijgende flanken het gevaar, dat er niet is, om na eenigen tijd hun spel weder te beginnen.

Nu sluipt echter door het heideruig een klein diertje nader, bruin als de vos, maar boosaardiger en venijniger nog in het moorden.

Wreed glinsteren de witte, kleine tandjes in het maanlicht, onheilspellend bewegen de stomphoekige oortjes zich op en neer.

De wildvlucht doet het begeeren sterker worden en omzichtiger nog dan eerst slingert het slanke, lenige lijf zich door de heidestruiken. Een scherpe doodskreet breekt de stilte en de wezel heeft eene prooi gemaakt. In wilden ren stuift het konijn met zijn vijand op den rug door het lage hout om kort daarop met afgebeten strot neder te storten en te sterven.

De oude ruïne, zoo eenzaam en verlaten des daags is nu ook het toneel geworden van het nachtelijk leven.

Om de half ingestorte torens fladderen tal van vleermuizen, met huiveringwekkende snelheid glijden duizendpooten en torren langs de vochtige, glibberige steenen en tusschen het klimop weven groote spinnen haar webben van ragfijne draden.

In het kijkgat zit de uil en staart met begeerig oog naar buiten. Zooeven heeft de kreet van het in doodsangst verkeerende konijn hem doen ontwaken en nu tuurt hij door de duisternis heen om het slachtoffer te ontdekken.

Vol jachtijver schittert opeens het vurige oog, in brandend begeeren omklemt de klauw den klimoprak en dan zweeft met wijden boog de bruine roover op geruischlooze wieden naar de plaats, waar de wezel zich te goed doet aan haar buit.

Als een steen werpt de uil zich op zijne prooi en voor deze goed en wel van de schrik bekomen is, zweeft de uil reeds met de wezel in zijne klauwen geklemd boven de omringende boomen.

Als schroeven omsluiten de teenen met de scherpe nagels hals en lijf van het wezeltje, dat in doodsangst aan deze doodelijke omklemming tracht te ontkomen.

Hoewel nietig van gestalte ontwikkelt zich in dit kleine lichaam een ontzaglijke kracht en de uil moet alles in het werk stellen, om zijn buit vast te houden.

De spieren der pooten zetten zich als koorden op en niet lang daarna hangt zijn slachtoffer slap tusschen de nauwe omsluiting der klauwen.

Ook de krachten van den uil zijn bijna uitgeput, de spieren ontspannen zich en de klauwen laten een oogwenk de sterke omschroefing, waarin zij de wezel vasthouden, varen.

Het taaie, bijna niet uit te dooven leven heeft echter dit lichaam nog niet verlaten, en snel keeren de krachten terug, nu de mond weer vrijer ademen kan. De oogjes openen zich, turen listig en sluw naar den uil, die reeds in glijvlucht zijn burcht nadert.

Plotseling heft de wezel met krachtigen druk den kop omhoog, ontworstelt zich een oogwenk aan den doodelijken greep en zet de vlijmscherpe tanden in den strot van den vogel.

Het vurige, warme bloed bruist uit de wonde en met uitgespreide wiken zweeft de uil al stervend zijn burcht voorbij en zijgt tusschen de heidestruiken neer.

In stervensangst omklemmen de klauwen nogmaals de prooi, die, onmachtig tot vluchten, zich nog daartusschen bevindt.

Dieper en dieper dringen de nagels in het lijf van de wezel, die hoewel vrijer tot verweer, niet kan ontsnappen aan den in doodstrijd verstijvend greep.

Langzaam vliedt het taaie leven van de wezel weg en vóór de valse schemering des dageraads over de velden komt aanzweven zijn beide lichamen, van roover en prooi reeds verstijfd.

In het kijkgat van de oude ruïne krijscht het uilengebroed tevergeefs om voedsel, terwijl in het zachte nestje, diep in het holletje onder den eikentronk, een vijftal bruine diertjes ten doode zijn opgeschreven, daar hun moeder nooit zal wederkeeren.

Overneming verboden.

H. E. KUYLMAN.

DIE JEZUS KRUISIGDEN.

ALLE eeuwen onzer jaartelling door hebben zij, met wie Jezus in aanraking geweest is, de bijzondere belangstelling getrokken van 't volk, dat Zijn leven met eerbiedige liefde herdenkt. De sobere aanduidingen der Evangeliën, die slechts meedeelen wat direct Christus' leven beïnvloedde of Hem tot 't uitspreken Zijner revolutionaire woorden drong, bevredigden niet de nieuwsgierigheid dier eenvoudigen, die een uiterlijk rustig en onopgemerkt verder-leven van wie in Jezus' nabijheid toefden, niet aanvaardden konden. In veel kwam de overlevering, 't kostbaar bezit, waarop de R. C. kerk zich beroemt, hun tegemoet. Zij toch wist te vertellen van 't gezin, waarin de Heiland opgroeide, van 't leven en sterven Zijner verwanten en vrienden; wist kleurige details te melden van den moeizamen zendingsarbeid van Petrus en Paulus, en van den wreeden marteldood, die hun deel werd. Ook van de figuren op den achtergrond, wier beeld zoo vaag blijft in de Evangeliën, wist zij te spreken: hoe de „Wijzen uit 't Oosten" 't kindeke de aanbidding brachten van de rijken, die de drie saamkomende werelddeelen beheers-

PISA, DE STARENDE
STRAATJE IN PISA.

ten en welke kroon zij droegen; hoe 't knaapje, eens door Jezus gekust en gezegend, later als zwakke grijsaard in 's Keizers arena door de wilde dieren werd verscheurd.

Maar tot hèn ging bovenal aller aandacht, die een rol, klein of groot, hadden gespeeld in 't drama, dat Jezus' leven sloot, tot wie schuld droegen aan Zijn lijden zoowel als tot wie Zijn smart te verlichten zochten. 't Naieve, maar onwrikbare geloof, dat „*auf Erden alle Schuld sich rächt*”, alle goede daad haar loon vindt — kern van 't religieus besef der meesten — deed geen vrede vinden met de luttele woorden, in de Schrift aan de vele figuren rondom den Man-van-Smarte gewijd. Traditie en fantasie bouwden verder 't leven van den nobelen aristocraat Joseph van Arimathea, die in schuchtere liefde Jezus' geschonden lichaam 'n nieuw graf bereidde in zijn hof, die met weemoedige piëteit den Graal, den wonder-doenden schotel, waarin de Heer zijn laatste bete broods had gedoopt, voor de gemeente van later tijden had bewaard. Van Claudia Procla, de gemalin van Pontius Pilatus,

PISA, DE STARENDE.

GEDEELTE DER WANDSCHILDERING VAN HET CAMPO SANTO, VOORSTELLEND:
„DE TRIOMF VAN DEN DOOD”.

nog in de Grieksch-orthodoxe kerk als heilige vereerd, omdat zij door 'n droom verschrikt, den stadhouder gewaarschuwd had „niet te doen te hebben met dezen rechtvaardige”. Van dien akkerman ook, afkomstig van Afrika's Noordkust, die tot eeuwig heil van zich zelf en de zijnen, 't kruis had overgenomen van den bezwijken Lijder. En onder hen trokken dan weer vooral de aandacht de markante figuren van Judas, van koning Herodes en van Pilatus, allen met enkele trekken zoo onvergetelijk getypeerd. Van Judas' gruwzamen dood, bevredigend voor 't rechtsgevoel des volks, vertelt Mattheüs, en nog wijst men den reiziger den Akker des Bloeds, gekocht voor de zilverlingen, door den berouwvollen verrader den priesters voor de voeten geworpen. Van Herodes' smartelijk einde — „van de wormen gegeten” — spraken de „Handelingen” met enkele donkere suggestieve woorden. Maar vrij spel had de verbeelding, wanneer ze aan den stadhouder Pilatus dacht, den scepticus met 't „Wat is waarheid?” op de lippen, despoot voer de Joden, maar slaaf van den Kei-

PISA DE STARENDE.
DE DOM TE PISA, VAN BINNEN.

zer; die „geen schuld vond in den mensch”, en toch hem geeselen liet, die hem overgaf om gekruisigd te worden, en dan z'n handen „in onschuld wascht” . . . . Wat heeft men over hem niet gefantaseerd! Hij zou, door berouw gefolterd, Keizer Tiberius geschreven hebben over de groote wonderen, tijdens Jezus' leven en bij Zijn dood geschied. Hij zou door Nero onthoofd zijn of, uit zijn ambt ontzet, den dood hebben gezocht in den Tiber. De rivier — ook zijn lijk gunde men geen rust — overstroomde de landen, allerlei onheil trof de omgeving. Ook de Rhône wierp hem uit. Eerst in 't kleine bergmeer bij Bründlalp, dicht bij den hoogen top — sinds Pilatus genoemd, vond hij rust. Maar op iederen Goeden Vrijdag ziet men hem op den berg, door eindeloze wroeging verteerd en voortgejaagd. . . . Minder bekend dan dit alles is, wat gebeurd zou zijn met die naamlooze schare, die Jezus' dood verlangde en bewerkte; met die overpriesters en schriftgeleerden, Farizeeën en Sadduceeën, die alle onderlinge twist vergaten in hun gemeenschaplijken haat tegen hem, van wien ze 't verlies hunner kerkelijke en politieke macht duchtten, die in naam van wet en traditie, onder leiding van Kajafas en Anas, de hoogepriesters, de schare, evenzeer tot „Hoseannah” als tot „Kruis hem” geneigd, hadden opgeruid, die gespot hadden met Jezus' machteloosheid aan 't kruis. . .

In de buurt van Market-Jew, 'n onaanzienlijk havenstadje aan de Engelsche kust, liggen rondom de thans ontgonnen mijnen van Cornwall, uitgestrekte heidevelden, waar tallooze, half ingestorte schachten op 'n vroeger, omvangrijk mijnbedrijf wijzen. Wie in stille nachten luistert boven deze lugubere putten, hoort duidelijk 'n voortdurend geklop van houweelen in de lang verlaten, ondergrondse gangen. En breidt 'n nieuwe mijn zich tot binnen deze gangen uit, dan treffen de werkers

oude smeltplaatsen aan en hertshoornen bijlen, die tot stof verkruimen, zoodra ze boven den grond komen. 't Zijn de werkplaatsen en werktuigen van de „kloppers”, zoo zegt 't landvolk dier streek, mogelijk gesuggereerd door dat vreemd-klinkend Market-Jew, — van de geesten dier Joodsche grooten, die eens Christus kruisigen lieten. De Romeinsche keizer, ontroerd door Pilatus' brief, had hen als mijnsclaven naar Britannia gezonden. En nog thans, eeuwen na hun dood, zwoegen ze in de verlaten mijnen van Cornwall. Zóó zwaar was hun leven en arbeid, dat 't kleine stadje in de nabijheid, naast Market-Jew, ook den naam draagt van Mara-Zion, *Bitterheid Zions*.

Overneming verboden.

N. S. JR.

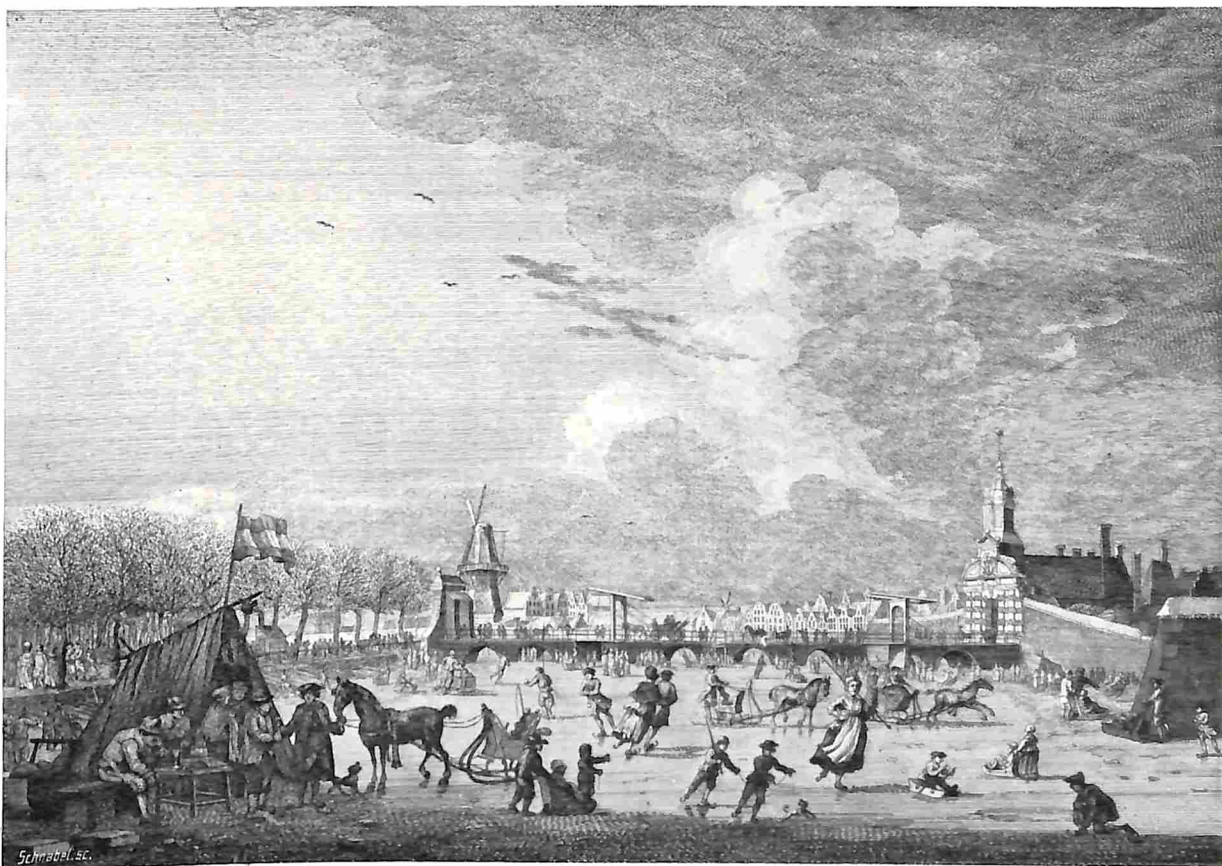
AMSTERDAMSCH E MOLENS

NOG één slechts staat er van al de molens, waarmee Amsterdam in vroeger dagen omgeven was.

't Waren er zeer vele, ofschoon dan niet zóóveel als aan de Zaan, waar ten jare 1829 niet minder dan 358 molens hunne wieken lieten draaien. De oudste inwoners der hoofdstad kunnen zich echter den tijd herinneren, waarin nog onderscheidene dier gevaarten zich verhieven op terreinen, welke thans reeds lang door moderne huizenblokken zijn ingenomen. Vooral aan den Overtoom, maar ook elders buiten de burgwallen en poorten vertoonden zich de constructies, zonder welke de vreemdeling zich geen Hollandsch landschap denken kon. Sommige daarvan waren al heel oud. De eerste windmolen te Amsterdam was er reeds vóór het jaar 1336 en stond bij de bocht van den Nieuwendijk, welke daaraan zijn ouden naam Windmolenstraat ontleende; d.i. voor het gedeelte tusschen den Dam en de Kolk. Deze behoorde aan den graaf van Holland Willem III, die zelf bij 't vak was; volgens het recht van dien tijd mocht niemand koren malen dan op 's Heeren molen. Zijn opvolger Willem IV liet een tweeden windmolen bouwen op den Zeedijk, die echter vóór het jaar 1357 weer verplaatst werd. De naam van het pad, dat derwaarts leidde, zou den molen zelf overleven; 't heette het Molenpad, en later de Molensteeg.

Op het einde der 14de eeuw was er nog een derde molen bijgekomen, die aan de Kalverstraat omstreeks den Heiligenweg stond. In 1402 verpachtte graaf Albrecht deze drie molens met nog een aantal andere goederen aan de stad, dewijl deze hem (tegen ropct.) het geld geleend had, 't welk hij noodig had om tegen Jan van Arkel krijg te voeren. Het bestaan van deze drie molens bewijst, dat Amsterdam toen al vrij sterk bevolkt moet zijn geweest. Voorts dat de windkorenmolens zooveel ouder waren dan de houtzaagmolens, waarvan de eerste in 1592 door Kornelis Kornelisz. van Uitgeest gebouwd werd. En ook dan de oliemolens; Leegwater richtte in 1604 den eersten achtkanten oliemolen met stampers op.

In den loop des tijds vermeerderden die molens, totdat ze als 't ware een krans om de stad vormden. In Wagenaars tijd waren er 31, waarvan de meesten op de bolwerken stonden, andere buiten de Haarlemsche, Leidsche en Weteringepoort. 't Waren allen korenmolens; het gilde der korenmolenaars noemde zich naar een der heiligen van de R. K. kerk het St. Victors- of Vechters-gild.

AMSTERDAMSCH E MOLENS.
IJSVERMAAK BIJ DE HAARLEMSCH E POORT IN HET BEGIN DER 17^E EEUW.

Onder de stedelijke keuren op dit gild was ook deze, dat de molenaars geen vee of gevogelte, behalve kippen, aan hunne molens mochten houden, en dat zij bij 't uitleveren van het meel een half pond spillage op iederen zak mochten rekenen, ter zake van het stuifmeel. Dat stuifmeel was op hunne kleeren terug te vinden; het volk kon zich den molenaar en zijn knecht niet anders dan witbestoven voorstellen, ofschoon het een enkele maal gebeurde, dat men ook een krijgsman in dien witbepoeierden toestand zag. Eene historische anecdote verhaalt, dat de hertog d'Aiguillon er van beschuldigd werd, dat hij in 1758 bij gelegenheid van de landing der Engelschen te St. Cast zich in een molen verborgen had. Toen daarna iemand in tegenwoordigheid van La Chalottais, voorzitter van het parlement te Rennes, beweerde dat de hertog bij dien vijandelijken inval zich met roem overdekt had, viel de voorzitter den spreker in de rede: „Met meel, wilt ge zeggen”.

Molenaars stonden van ouds te boek als korendieven, en die van Amsterdam zullen daarop wel geen uitzondering gemaakt hebben. In een middeleeuwsch lied kwam voor het couplet:

Den molenaar van den mele,
Als hi ter molen doet,
Schept diepe, God weet hoe vele
Van den edelen lantman goet,
Daert al by velen moet.

Voorts golden ze in 't algemeen als lieden, die amoureux van complexie waren. Bredero voert hen als zoodanig in zijne kluchtspelen op, en de oudhollandsche liederen bevatten menig vers, dat van deze volksopvatting blijk geeft. Aldus het „nieuw liedekje van Claes Molenaar (alle molenaars heetten Klaas, zooals alle koffiehuisnechts Jan heetten) en het bekende: „Des winters als het reghent”. Niet alleen de molenaar, maar ook zijn knechts, zijn meid, zijn dochter „dat lose molenaarinnetje” — allen waren „metten meelbuydel ghequelt”. Het type, door Bredero opgevoerd in zijn *Klucht van den Molenaar*, was er een uit den naasten omtrek van Amsterdam, gelijk uit den tekst valt op te maken. Het gilde daar had vier overliden en hield comptoir in de Huidenstraat, later op de Leidsche gracht, waar de gildeknecht vrije woning had. Op de Historische Tentoonstelling van het jaar 1876 waren als gedenkstukken van het St. Victorsgild aanwezig koperen gildepenningen, zilveren overmanspenningen, zilveren begrafenisschilden met afbeelding van den beschermheilige; voorts 31 teekeningen met de afbeeldingen der molens, die op de 26 bolwerken van de stad stonden, en eene van Rembrandt, den molen op het Blauw hoofd voorstellende.

In het begin der 19de eeuw waren er nog vele molens te Amsterdam en in den naasten omtrek. De bolwerken Ouderkerk en Wester Blokhuis waren nauwelijks voltooid, of ze waren reeds bezet met korenmolens die aanvankelijk van hout, later van steen werden opgetrokken. Er moet een versje bestaan, vermoedelijk uit het begin der 19de eeuw, waarbij de namen der verschillende molens waren ingevlochten, en dat voor die van den Overtoom luidde:

De *Wolf* is een verscheurend dier,
Het *Jagt* dat vaart voor zijn plezier,
De *Lelie* is een schoone bloem,
De *Spinner* spint er buiten om,
De *Vier Winden* wil ze verslinden,
Maar de *Roosenboom* die spant de kroon
Van de geheele Overtoom.

Dezelfde namen kwamen voor in een lied, opgevangen uit den mond van een ouden molenaar:

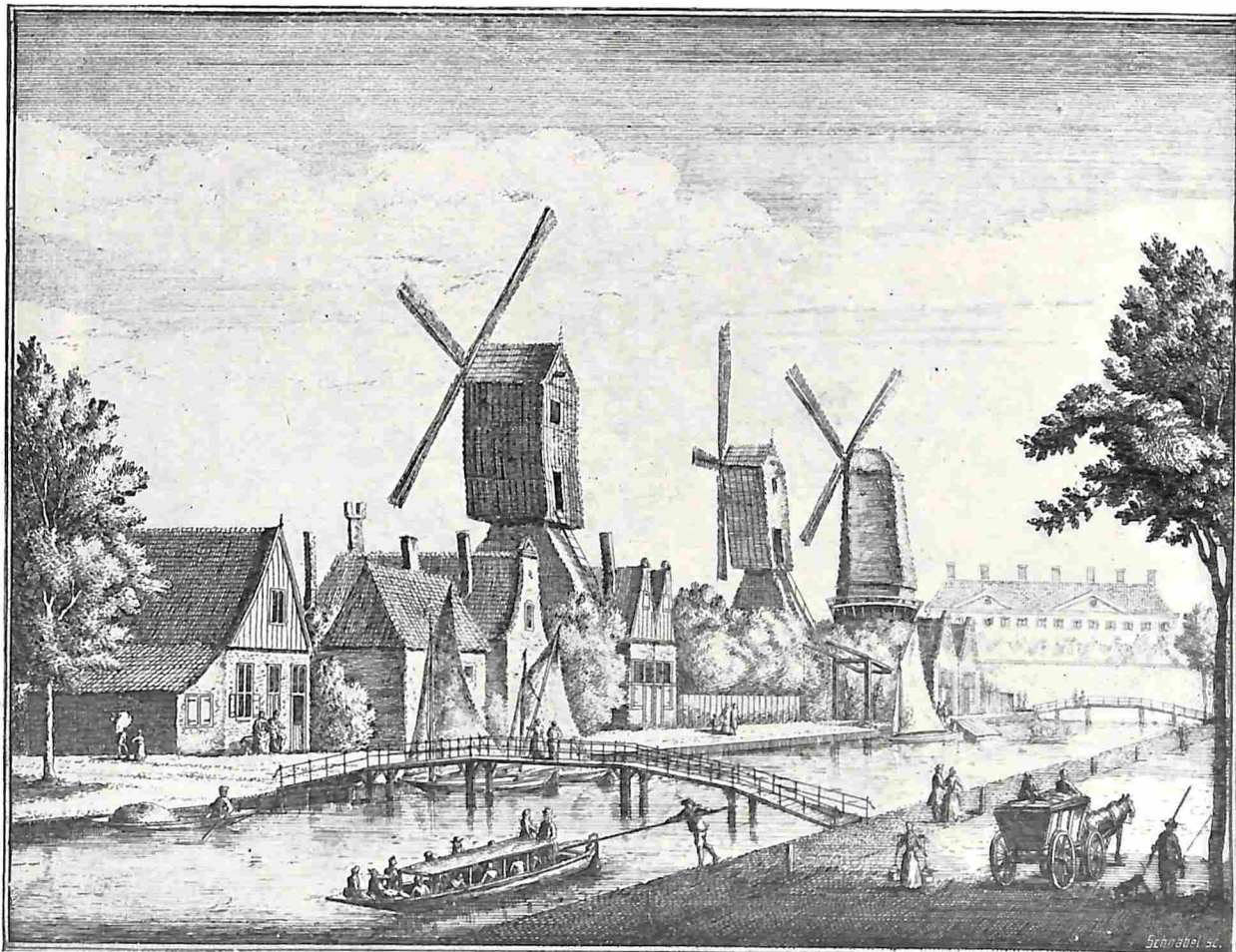
....Tot 'k zag de *Wolf* in 't verschie,
Die mij niet langer wandelen liet,
Daarom nam ik een *Jagt* te baat,
Dat stelde mij in besten staat.
Van daar kwam ik op andren grond,
Alwaar een schoone *Lelie* stond,
En door nog verder voort te gaan,
Zag ik een *Spinner* werkend staan.
Wat hoor 'k een ruisching in de lucht:
Vier Winden maken dit gerucht
Toen kwam ik aan den *Roosenboom*
En spoedde mij van d'Overtoom,
Nu ik bij 't wijzen van de *Zon*
Zoo opperbest nog wandelen kon. *)

Bij dien *Wolf* behoorde de *Leeuw*, ook wel de *Steenen Molen* genoemd, die in 1735 herbouwd werd, en als de hoogste van de stad genoemd. De nok verhief zich n.l. 35 el boven den grond. Tevens werd hij algemeen voor den rankste en den schoonste van Nederland gehouden. Na een langdurig proces tusschen de eigenaars en de stad, werd hij in 1868 voor afbraak verkocht. Ook andere molens verdwenen niet, dan nadat ze een strijd om hun bestaan voor de rechtbank gevoerd hadden. Sommige eigenaars behoorden tot de geestelijke familie van den molenaar van Sans Souci, zij stonden muurvast op hun eigendomsrecht. Anderen wilden daarvan wel afstand doen, maar stelden buitensporige eischen. Tijdens het Paleis voor Volksvlucht gebouwd werd, hadden de eigenaars van de molens *Bouwlust* en de *Juffer* van de stad in huur een plek gronds bij het Zaagmolenpad, welke hun tot houtwal diende. Over dien grond moest de nieuwe singelweg loopen, weshalve men den molenaar van *Bouwlust* voor de huur van zijn aandeel een aanzienlijk bedrag, f 3000, bood, met het vrije gebruik van een andere plek recht vóór zijn huis gelegen. Maar de man vorderde f 8000; en daar de huur van zijn houtwal nog eenige jaren moest loopen, zoo was de directie van het Paleis verplicht om een voorloopigen singelweg, tevens een omweg aan te leggen, met het stellige vooruitzicht, dat men dien over eenige jaren weer zou moeten opruimen.

De houtzaagmolens vermeerderden zich naar gelang de hout-handel van Amsterdam toenam, en niet alleen de Oude en Nieuwe Zijds Houttuinen, maar ook vele burgwallen met hout „bestapeld” lagen, gelijk uit de kaart van Cornelis Anthonisz. is na te gaan. In 1630 had de stad den grond voor de eerste houtzaagmolens afgestaan en de wegen daarvoor aangelegd, onder beding, dat de eigenaars der molens die wegen zouden onderhouden. Van daar namen als Zaagpad, Zaagmolenspoortje en de (nog bestaande) Zaagmolenstraat. Het Noorder Zaagmolenpad placht men kort af 't Zaagpad te noemen, het Zuider Zaagmolenpad 't pad van Stadlander. De molens bevonden zich eveneens buiten de poorten, zooals de *Vrouw Maria* buiten de Raampoort, en een andere op het Kwakerspad. Doordien het emplacement zoodanig gekozen was, dat er zooveel mogelijk wind in de wieken kwam, hadden ze ook niet zelden geducht te lijden, wanneer die wind tot een storm aanwakkerde. Bredero laat zijn molenaar daarover zeggen:

„Wat heddet vandaech ien ruych
weer eweest, 't isje niet te seggen!
„Doch nou op den avont so gaet
de wynt al moytjes leggen;
„Maer op den dach de lucht
betrock, het swerck dat vlooch,
„'t Scheen de wynt als en kracht
op onse meulen spooch,
„So kraeckte de trappen en so
verbrangst gilden de sporten,
„Ik docht altemet daermee sel 't
hiele sootje van boven neer
storten.
„So drilden de vleugels, so ram-
melden de planaken, daer stont
niets stil,
„Een vliengenden storm blies, dat
ons duythock van boven neer vil
Enz.

Bij voorkeur werden de molens aan stroomend water op-

AMSTERDAMSCH E MOLENS.
MOLENS AAN DE OVERTOOMSCHE VAART

*) Maandblad „Amstelodamum”.

AMSTERDAMSCH E MOLENS.

DE VOORMALIGE HOUTZAAGMOLEN „HET LUIPAARD”, AAN DEN MIDDENWEG
BUITEN DE ZAAGBARRIÈRE.

gericht. Die aan de Baarsjes stond niet ver van de bekende herberg aan de Kostverlorenvaart de *Drie Baarsjes*, waaraan de buurt haren naam ontleende. 't Was een vingerwijzing voor de hengelaars dat in dezen omtrek de baars overvloedig was; maar ook voor de talrijke Amsterdammers die uit spelevaren gingen, was deze herberg het doel voor een uitstapje. Getuige de dichter Abraham Bogaert, die in zijn *Geuzevelt* zei dat ze „voor geen uitvluchtplaats in roem de vlagge streek”, en Daniël Willink, welke deze buurt „van ouds 't vermaak der Amstelaaren” noemde. De ligging van den molen aan de Nieuwe Wetering was gunstig voor den af- en aanvoer; men had hier het voordeel zoowel van den wind als van het water.

(Stot volgt).

Overneming verboden.

S. KALFF.

HET HAAGSCHE BOSCH.

HET gevaar is afgewend. De weg, de vreemde weg, de noodlots-weg, dien de minister van Waterstaat dwars door het Haagsche Bosch wilde trekken, komt er niet. Dit vandalisme, dat men, o sancta simplicitas!, door Koningin, parlement en kabinet gezamenlijk wilde laten bedrijven, is dan toch vrijwel eenstemmig veroordeeld.

Maar nu iets anders. Zal het publiek, het groote publiek *waardeeren* dat hier den breidel is gelegd aan dergelijk wansmakelijk plan? Het zou wat! Wij gelooven er niets van. Want laat ons hier nu maar eens uiting geven aan een gevoel van teleurstelling en verbazing, dat we al vele jaren met ons dragen: *het publiek waardeert niet eens het bezit van het Bosch zelf.*

Dit lijkt stout gezegd.

Natuurlijk, wij mogen niet generaliseeren. Duizenden waardeeren het wél. Zijn dankbaar voor den schat van schoonheid en weelde, dien wij Hagenaars in het Bosch bezitten. Maar vele duizenden anderen, ja, het grootste deel van de burgerij der residentie schijnt tegenover de „onvolprezen lustwarande” te staan met zoiets als gematigde onverschilligheid. In trouwe, anders kunnen wij ons niet verklaren dat het er zoo zelden, zoo hoogst zelden werkelijk druk is. De muziek-uitvoeringen, de Koninginne-dagen en het verkeer langs den grooten weg laten wij daar. Maar overigens is het gewoonlijk in het Bosch stil, nu wat minder, dan wat meer. Hoe vaak hebben wij ons daarover al verwonderd. Dan loopen de menschen, op warme dagen, door de gloeierige stad uit te braden. In slierten trekken zij de straten door, krioelen cirkelend in de binnenstad, een breede stroom, en het zijn er niet zoo veel, die er uit wegdruppelen naar het Bosch. En toch: wat kon er hier meer genoten worden, wat kon er hier rust, vreugde en vrede worden gevonden in de ongerepte schoonheid der natuur. Waarlijk, stelt het Haagsche volk z'n Bosch wel genoeg op prijs?

Voor al nu is dit groote stads-woud zoo verrukkelijk mooi. Het is al zoo dikwijls

gezegd, kan het wel vaak genoeg gezegd worden? Kan een bruidegom te dikwijls in stille woorden den blanken bloei van z'n bruid bewonderen? Kan deze boschnatuur, de bruid van het residentie-volk, meer worden geprezen en bezongen dan zij verdient? Als ge het Bosch uit de verte nadert en ge ziet die wuivende teergroene pracht, met het licht-bruin der beuken er door heen, wordt ge al stil van verrukking. In den vroegen morgen, als de zon er mild haar nieuwen glans op laat spelen, en in den vooravond, als er een grooten sluimer over heen schijnt gevaren, is het Bosch het mooist. Dan is ieder laantje een droom, ieder uitzicht een verrukking. De witte wa van het Bosch is nu weg. De anemonen zijn uitgebloeid: met miljoenen hebben ze in rijke verscheidenheid het woud gesierd.

Uren soms hebben we loopen dwalen door 't Bosch, en we konden de menschen tellen, die we tegenkwamen. Een onheil is er van afgewend (*Lely* nota-bene heette de minister die bloem en boom wilde vernietigen!), zal het publiek dat waardeeren en drukker op visite gaan in het ontroerend-mooie woud der residentie?

Wij hopen het. Want het Bosch staat daar in de stad als een droom van schoonheid, en wanneer ge de kronkelende lanen betreedt, die zich grillig en weelderig voort-slingeren, wel, dan hebt ge 't gevoel of ge op een bruiloft zijt, zoo mooi, zoo vreugdig, zoo feestelijk is alles.

J. VAN OLM.

ZEEWIER ALS VOEDSEL.

Door de bewoners der Engelsche kusten worden verschillende zeewierien als spijs genuttigd.

Zoo eet menig Schotsche visscherman met graagte zijn „laver”, een eetbaar zeewier, dat eenvoudig bereid kan worden tot een welsmakend gerecht. Nadat men het heeft gedroogd en fijngestampd, wordt het met wat zout, peper en azijn gekookt en onder toevoeging van uien of prei opgestoofd gegeten.

Een soortgelijk wier noemt men in Ierland „sloke”. Dit wordt tot een papje of vlade gekookt of ook wel gerosterd gegeten. Eigenaardig is de primitieve roostermanier der visscherskeuken, waarbij de lange wierdraden snel heen-en-weer worden gerold om een gloeiend gemaakte pook. Op de hooge westkusten van Schotland eet men „dulse”, een ander eetbaar zeewier, dat vermengd met grutmeel word genuttigd. Vermengd met meel bakt men in Wales van zeewier platte koekjes „sowle bread”, niet veel verschillend van onze Geldersche balkebrij, het bereikt de maag na een bakproces in de koekepan. De voedingswaarde van al deze zeewierien is lang niet gering en het groote voordeel erbij is dat men aan de kust dit voedsel kosteloos kan bekomen.

Het is ons onbekend of onze wierbanken ook eetbare wier-soorten opleveren zouden.

G.

AMSTERDAMSCH E MOLENS.
MOLEN BIJ DE „BAARSJES”.

Schnabelst.

Foto C. Steenbergh.

„WAT GOEDE COURAGIE VERMAGH”.

DE JAN PIETERSZOOM COEN, HET NIEUWE GROOTE MAILSCHIP DER MAATSCHAPPIJ „NEDERLAND”. DE MUZIEKZAAL.

„Wat goede couragie vermagh”.

DE PROEFTOCHT VAN DE JAN PIETERSZOOM COEN.

AN boord van een trotsch zee-kasteel op een schoonen zomerdag de golven doorklieven, vertroeteld als 't ware door eene zéér gulle gastvrouw, het is een wel zéér prettig stemmend tijdverdrijf, dat niets dan aangename herinneringen achterlaat. Toch, als wij eens overpeinzen, wat op ons den diepsten indruk heeft gemaakt, dan waren het minder die stralende zonnehemel boven den wijden zee-spiegel, de grootsche afmetingen, de kunstzinnige versieringen van de verschillende intérieurs van het schip of het voortreffelijk noenmaal, dan wel het feit, dat in dit schip een beteekenisvolle overwinning is behaald door de Nederlandsche nijverheid, feit waarop vooral minister Pleyte in treffende woorden wees, toen hij in zijn tafelrede herinnerde aan Coen's woorden: „Siet ende considereert, wat goede couragie vermagh”.

De inrichting en versiering van het schip herinnert aan de grootheid van Indië's gouverneur-generaal en den tijd waarin hij

Schnabelst.

Foto C. Steenbergh.

„WAT GOEDE COURAGIE VERMAGH”.

DE JAN PIETERSZOOM COEN. RIJKJE IN DE EETZAAL.

leefde; de dagbladen hebben deze zoo uitvoerig besproken, dat wij daarover meenen te kunnen zwijgen. Bij dit schip geldt het „Made in Germany” bijna niet meer, iets waardoor het vaderlandsch hart van minister Pleyte van vreugde is opgesprongen. Een zelfde sprong maakte ons hart: het is immers niet in strijd met de neutraliteit of ophitsend ten oorlog, o N.R.Ct., als wij iets zeggen wat zelfs een Minister niet verzweg?

Om er aan te herinneren, dat Nederland bij den onedelen wedijver der volkeren, die thans een halve wereld in brand zet, niet geheel achter wil blijven, vertoonde zich tijdens den maaltijd een onzer duikbooten in de nabijheid van het nieuwe schip, Maar schooner herinnering aan dezen dag zal het voor ons blijven, te hebben gezien wat op het gebied des vredes „goede couragie vermagh”.

WATERLOO.

1815. 18 Juni 1915.

„Geen Waterloo-vlaggen meer” decreteert de „N. Rott. Ct.” Want: „wie jubelt er thans over Napoleon's val?”

Het is wel een verschrikkelijke tijd! Het onderste staat boven. En een anders zoo verstandig blad als het groote Rotterdamse orgaan beweert, dat wij negen-en-negentig jaar lang op Waterloodag hebben „gejubeld”, meestal trouwens op zeer weinig uitbundige wijze, over den val van Napoleon!

Wij meenen, dat er op Waterloo-dag iets anders te herdenken valt, en dat niet minder in dezen ontzettenden tijd, nu rondom ons de groote oorlogsploeg woedt, waarvoor wij als door een wonder tot dusverre gespaard bleven. Niet minder in dezen tijd; misschien ware het beter te zeggen; juist nu des te meer.

Honderd jaar geleden werd een groot gevaar afgewend voor ons onafhankelijk volksbestaan en deze voor ons volk zoo hoogst gewichtige gebeurtenis kan ook thans nog herdacht worden zonder eenigen jubel over het tragisch einde van den loopbaan van een groot man.

1 April 1572; 18 Juni 1815. Ziedaar twee nationale gedenkdagen van hooge beteekenis voor het Nederlandsche volk. En juist nu ware er alles voor te zeggen dagen als deze met meer plechtigheid te herdenken, dan tot dusverre geschiedde, aldus op ondubbelzinnige wijze uitdrukking gevend aan dankbaarheid over het feit, dat wij nóg leven in het vrije Nederland.

Afgesneden bloemen in suikerwater.

Een paar professoren aan de Landbouwschool te Rennes hebben tal van proeven genomen met verschillende oplossingen, om te bepalen in hoeverre afgesneden bloemen daarin langer frisch te houden zijn dan in water.

Kleine hoeveelheden chlooraal, ether, glycerine, alcohol, kalkwater en ammoniakzouten aan het water toegevoegd verlengen den levensduur van snijbloemen. Het beste resultaat leverde eene suikeroplossing bij verscheidene bloemsoorten, doch voor lelies en lathyrus was zij bepaald schadelijk te achten. Rozen en orchideën gingen in suikerwater spoediger open, doch op tulpen, madelieven en chrysantemum miste het die uitwerking. Daarentegen bleven verscheiden bloemen viermaal langer goed in een suikeroplossing welke voor verschillende bloemen een ander percentage eischt. Zoo doen rozen het best in een 8 à 10% oplossing, terwijl anjelieren 15% vragen.

Men neme eens de proef met twee vaasjes naast elkander, een viermaal langer genoeg van dezelfde bloemen is niet te versmaden in dezen duren tijd!

G.

SALADE AANMAKEN.

Een oud spreekwoord, doch waard om in eere gehouden te worden, zegt, dat voor het goed aanmaken van sla eigenlijk vier menschen noodig zijn, nl. een verkwister voor de olie, een gierigaard voor de azijn, een raadsheer voor het zout en een krankzinnige om alles dooreen te mengen.

G.